

Magyar tarka tenyészbikák hústenyészértékének összehasonlító elemzése

Holló¹ G., Füller² I., Tóth¹ A.

¹Kaposvári Egyetem, Állattudományi Kar, Diagnosztikai és Onkoradiológiai Intézet, Kaposvár, 7400 Guba Sándor út 40.

²Magyartarka Tenyésztők Egyesülete, 7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen tanulmányban a szerzők 47 hústermelésre ivadékvizsgált magyar tarka tenyészbika tenyészértékbecslési eredményeit elemezték. A hústenyészérték index és a részutalajdonosságok (nettó súlygyarapodás, vágási %) tenyészértékének elemzésén túlmenően értékelték a tenyészérték alakulását apai származás, évjárat és bikaelőállító tenyészet szerinti csoportosításban. Megvizsgálták a hústenyészérték index és a kettős termelési index (KTI) valamint a küllemi bírálati eredmények (ráma, izmoltság, testalakulás) közötti összefüggéseket. Az eredmények tanúsága szerint az átlagos hústenyészérték index 103,43 az összes bika vonatkozásában. Ehhez képest a KTI és ráma tenyészértéke nagyobb, míg az izmoltság és a nettó súlygyarapodás pedig kisebb, ami 100 pont alatti értéket jelent. Az összefüggés-vizsgálatok szerint a KTI negatív irányú, közepes erősségű kapcsolatot mutatott az izmoltsággal ($r = -0,5$), míg a hústenyészérték index és a ráma tenyészértéke között ugyancsak közepes erősségű, de pozitív irányú ($r = 0,4$) összefüggés állt fenn. A KTI és a hústenyészérték index között nem volt számottevő összefüggés, a rangkorrelációs koefficiens értéke $r_s = -0,24$. Ennek ellenére több olyan tenyészbika választható ki, amely mindkét rangsorban az első tíz helyen található, s ez a szelekció szempontjából kedvező. A genetikai trend a KTI és a ráma esetében csökkenő, míg a hústenyészérték index, az izmoltság, a testalakulás, a vágási kihozatal és a nettó súlygyarapodás tekintetében növekvő tendenciát mutat. Az évjárat és a bika-előállító tenyészet hatása nem volt szignifikáns, az apai hatás viszont szignifikánsnak bizonyult a KTI, az izmoltság és a testalakulás tenyészértékére.

(Kulcsszavak: magyar tarka, hústenyészérték index, ivadékvizsgálat)

ABSTRACT

Comparative analysis of beef merit index in Hungarian Simmental sires

G. Holló¹, I. Füller², A. Tóth¹

University of Kaposvár, Faculty of Animal Science, Institute of Diagnostic Imaging and Radiation Oncology,
Kaposvár, H-7400 Guba Sándor str. 40.

Association of Hungarian Simmentaler Breeders, H-7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.

In this study the beef merit index (breeding value of beef) of 47 Hungarian Simmental bulls in progeny test was examined. Moreover the relationship between beef merit index and subtraits (net gain, dressing percentage) were evaluated and the results of bulls in progeny testing were compared according to birth date, seedstock herd and grandsire. The relationships between beef merit index and dual purpose production index (KTI) as well as the results of conformation scores (frame, muscularity, form) were examined. According to the results the average beef merit index of sires in progeny testing was

103.43. Comparing to this the average value of KTI and frame were higher, whereas average value of muscularity and net weight gain were lower, which means value below 100 point. Based on the results of the correlation calculation the KTI correlated negatively with breeding value of muscularity ($r = -0,5$), whilst the beef merit index showed a positive relationship with breeding value of frame ($r = 0,4$). No significant relation was emerged between KTI and beef merit index, the coefficient of rank correlation $r_s = -0,24$. In spite of this it can be selected such sires, which occurred in both rank in the first 10 places, and this is advantageous from selection point of view. The genetic trend of KTI and frame show declining tendency, whilst the beef merit index, breeding value of muscularity, form, net gain and dressing percentage increase. The generation group and the seedstock herd had no significant effect on the examined traits; on the other hand the effect of grandsires was significant on KTI, the breeding value of frame, muscularity and form.

(Keywords: Hungarian Simmental, beef merit index, progeny test)

BEVEZETÉS

Minden szarvasmarha-tenyésztőnek alapvető célja állatai (tehenei és bikái) genetikai értékének növelése. A tenyésztő a tenyészcélban fogalmazza meg, melyek azok az értékmérő tulajdonságok, amelyeket javítani szeretne. A magyar tarka, mint kettőshasznosítású fajta tenyésztési programjában, tenyészcélként a minőségi tejtermelés (nagy tejsír- és tejfehérje-tartalom) mellett a hústermelés (kiváló vágóérték, korszerű húsminőség) fejlesztése is szerepel (MTE, 1999, MTE 2002). Korábban a kettőshasznú bikák tenyészérték indexe (kettős termelési index) csak a tejtermelési tulajdonságokból tevődött össze. Az utóbbi években viszont megnőtt az igény a magyar tarka húsrányú hasznosítása iránt is. Ehhez igazodva dolgozta ki a Magyar Tarka Tenyésztők Szövetsége a hústenyészérték számítás alapjául szolgáló hizlalás és minősítő vágások módszerét, végrehajtásának gyakorlatát. A hústenyészértéket Ausztriában már 1995-ben bevezették, azóta minden évben négy alkalommal közlik a tenyészértékbecslés eredményét (Zuchtdata, 2007). Az osztrák tarka fajtában a tenyészcélú ökonómiailag az un. összesített tenyészértékben (Gesamtzuchtwert) fejezik ki. Ez a tenyészérték magába foglalja a tej- és a hústermelési tulajdonságok mellett a fitness tulajdonságokat is, 39:16:45 arányban. A tenyészérték ezen súlyozása a szelekciós előrehaladásban a tej 81%-os, a hús 9%-os, és a fitness 10%-os részvételi arányát eredményezi (Pichler, 2005). Hazánkban jelenleg folyik a „fitness” tenyészérték bevezetése, ami magába foglalja a fejési sebesség, az ellés lefolyása, a fertilitás, a hasznos élettartam és a perzisztencia résztulajdonságok értékelését (Stefler, 2004, Húth és Füller, 2006, Füller, 2007).

A hústenyészérték index számítása a szimentáli, a bajor tarka, az osztrák tarka és a magyar tarka fajtában a nettó súlygyarapodás, a vágási kihozatal és a EUROP-minősítés eredményeiből tevődik össze, a tulajdonságok gazdasági súlyzófaktorai 44:28:28. Braunvieh (svájci barna) esetében 60:20:20 aránnyal számolnak. A pinzgau és a szürke marha esetében a hústenyészérték index a napi súlygyarapodás, a vágási kihozatal és a EUROP minősítés eredményeiből tevődik össze. A pinzgau marha esetében 44:41:5, míg a szürke marhánál 42:42:16 a súlyzófaktorok aránya (Zuchtdata, 2007). A tenyészértékek átlaga 100 és szórása 12, az összehasonlítás alapja az 1995 és 2000 között született összes bika átlaga (Schweizerischer Fleckviehzuchtverband, 2007). A nagyobb hústenyészérték együtt jár a többi résztulajdonság egyértelmű növekedésével.

Magyarországon a hústenyészérték becslését 2004-ben kezdték el 12 tenyészbikával, azóta az összegyűjtött adatokat Németország, Ausztria és Magyarország közösen értékeli és végzi el a hústenyészérték becslését (Füller, 2007).

Jelen vizsgálat elsődleges célja volt a hústermelőképesség ivadékvizsgálatában (ITV) szereplő magyar tarka bikák hústenyészértékének összehasonlító vizsgálata és értékelése. Ezen belül elemeztük a hústenyészérték index és a kettős termelési index (KTI), valamint a küllemi bírálati eredmények (ráma, izmoltság, testalakulás) közötti összefüggéseket, és összevetettük az ITV-ben értékelt bikák eredményeit születési évjárat, bikát-előállító tenyészetenként és apánként.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A felhasznált adatbázis és a tenyészértékek számítása

Az adatbázist az a 47 tenyészbika képezte, amely a Magyarartka Tenyésztők Egyesülete által kiadott Magyarartka Tenyészbika Teljesítmény Összesítő 2007. évi tavaszi számában szerepel. A kiadvány összesen 113 ivadékvizsgált tenyészbika tenyészérték becslési eredményeit ismerteti, ezekből azonban csak a hústenyészértékkel rendelkező egyedek adatait használtuk fel. A tenyészértékbecslés Magyarországon az egyedmodell alapján történik. A tenyészbikák adatait Excel táblázatban rögzítettük. Minden egyed esetében a következőket szerepeltettük a táblázatban: a születési idő, a tenyésztő, az apa, a kettős termelési index, a ráma, az izmoltság, a testalakulás tenyészérték, a hústenyészérték index, nettó súlygyarapodás és a vágási kihozatal tenyészérték. A hústenyészérték index kiszámítása a következőképpen történik: Az indexben három résztulajdonság tenyészértékét (TÉ) az alábbi arányok szerint súlyozzák: $44 * \text{nettó súlygyarapodás TÉ}$, $28 * \text{vágási kihozatal TÉ}$, $28 * \text{EUROP minősítés TÉ}$.

Minden tenyészbika után 15 bikaborjút vizsgálnak. Ezek hízekonyságát 200 és 400 napos kor között vizsgálják kéthavonta mérlegeléssel. Ezután elbírálják az állatok izmoltságát, majd azokat a bikákat melyek elérik a vágó súlyt, vágóhídon minősítési vágásnak vetik alá, ahol elvégzik a EUROP-szerinti minősítésüket és megállapítják a csontos hús termelésüket. Ezekre az adatokra tenyészérték számítható, a magyar adatokat, a német és osztrák adatokkal együttesen futtatják le. Tanulmányunkban a másik használt index: a Kettős Termelési Index (KTI), itt az alkotóelemek, vagyis a tenyészértékek – a tej kg : zsír kg : fehérje kg – 1:1:2 arányban szerepelnek. Az adatbázisban 47 hústenyészérték indexszel rendelkező bika szerepelt, amelyek közül 37-nek volt KTI értéke.

Alkalmazott statisztikai módszerek

Az adatok előkészítéséhez és az alapstatisztikai mutatók (átlag, szórás, maximum, minimum) kiszámításához a Microsoft Office Excel 2007-es verzióját használtuk. Az adatok további elemzéséhez az SPSS 10.0 statisztikai programcsomagot alkalmaztuk. A program segítségével grafikusán jelenítettük meg a tenyészértékek gyakorisági görbét és az egyes tenyészértékek számszerű értékeit 10%-os intervallumonként. A hústenyészérték index és az azt képező résztulajdonságok, illetve a kettős termelési index és a küllemi bírálati eredmények (ráma, izmoltság, testalakulás) között összefüggés vizsgálatokat végeztünk. Első megközelítésben Pearson-féle korrelációs koefficiensek értékét számoltuk ki, majd a hústenyészérték index és a KTI eredmények alapján rangsoroltuk a bikákat, a hústenyészérték index és a KTI rangsor közötti kapcsolatot Spearman-féle rangkorrelációs koefficienssel számítottuk.

Az ivadékteljesítményben vizsgált bikák eredményeit a születési év alapján is összehasonlítottuk. Az egymást követő öt évben született bikákat egy csoportba véve három csoportot képeztünk: az első csoportot a 1990–1995, a második csoportot az 1996–2000 és a harmadik csoportot a 2001 után született bikák alkották.

Az ivadékteljesítményben vizsgált bikák eredményeit a bika-előállító tenyészetek és az apák alapján is összevetettük.

A születési évjárat, a tenyészet és az apa hatásának értékelésére többváltozós variancia analízist alkalmaztunk (fő hatások, független változó: születési évjárat, tenyészet, apa; függő változók: KTI, ráma tenyészérték, izmoltság tenyészérték, testalakulás tenyészérték, hústenyészérték index, vágási% tenyészérték, nettó súlygyarapodás tenyészérték). Az egyes csoportok átlagértéke közötti különbségek kimutatását a nem egyenlő egyedszámok esetében alkalmazható Tukey teszttel végeztük el.

EREDMÉNY ÉS ÉRTÉKELÉS

Az 1. és a 2. táblázatban foglaltuk össze a vizsgált tulajdonságokra vonatkozó alapstatisztikai mutatókat. A 47 tenyészbika közül a vizsgált időszakban, csak 37 egyed rendelkezett Kettős Termelési Indexszel (KTI) és küllemi bírálati eredményekkel. Az ITV-ben vizsgált bikák átlagos hústenyészértéke 103,43, s ahogy a minimum és maximum értékek is mutatják, az állományból egy-egy egyed esetében volt kiugróan kicsi (81), illetve kiugróan nagy (136) a hústenyészérték. A nettó súlygyarapodás és vágási % tenyészértéke normál eloszlást mutatott, de a vágási % tenyészértékeinek eloszlási görbéje a súlygyarapodáshoz képest pozitív irányba tolódott el. A nettó súlygyarapodás tenyészértéke 24 egyed (51%) esetében volt negatív. Egy egyed esetében volt kiugróan nagy a súlygyarapodás tenyészértéke (61,08). A súlygyarapodás tenyészértékéhez képest a vágási% tenyészérték eloszlási görbéje pozitív irányba tolódott el. Itt az átlagérték már pozitív (0,26). A KTI és a ráma átlag tenyészértéke meghaladja a 100-as értéket, az izmoltság és a ráma átlag tenyészértéke viszont 100 alatt maradt.

1. táblázat

A vizsgált bikák (n=47) hústenyészérték indexe (Hús TÉ), a súlygyarapodás és vágási százalék tenyészértéke (TÉ)

Tulajdonság (1)	Átlag (2)	Szórás (3)	Min. (4)	Max. (5)
Hús TÉ (6)	103,43	10,18	81,00	136,00
Nettó súlygyarapodás TÉ (7)	-0,43	19,69	-39,75	61,08
Vágási % TÉ (8)	0,26	0,67	-1,46	2,02

Table 1. The beef merit index and the breeding value of net gain as well as dressing percentage of examined sires (n=47)

Trait(1), Mean(2), Standard deviation(3), Minimum(4), Maximum(5), Beef merit index(6), Breeding value of net daily gain(7), Breeding value of dressing percentage(8)

2. táblázat

A vizsgált bikák (n=37) KTI és egyes küllemi tulajdonságok tenyésztértéke

Tulajdonság (1)	Átlag (2)	Szórás (3)	Min. (4)	Max. (5)
KTI (6)	120,46	10,79	100,00	138,00
Ráma TÉ (7)	108,14	7,63	92,00	125,00
Izmoltság TÉ (8)	93,46	8,96	64,00	113,00
Testalakulás TÉ (9)	98,65	8,07	77,00	117,00

Table 2. The breeding value of conformation traits of examined sires (n=37)

(1-5) as in Table 1., Dual purpose production index(6), Breeding value of frame(7), Breeding value of muscularity(8), Breeding value of form(9)

A tenyésztértékek átlagainak az állomány részpopulációira vonatkozó értékeit a 3. táblázat mutatja be. Az adatokból látható, hogy az ivadékvizsgálatban indult bikák 50%-a 100 vagy azt meghaladó hústenyésztérték indexszel rendelkezik, de ebben az esetben a nettó súlygyarapodás tenyésztérték még negatív. Az állomány legjobb 40%-a hústenyésztérték indexe 106,80-as, mindkét résztulajdonsága a súlygyarapodás és a vágási % tenyésztérték is pozitív előjelű. Az állomány legjobb 25%-a 110 feletti hústenyésztérték indexszel jellemezhető, a súlygyarapodás tenyésztértéke már 10 feletti. A legjobb 10%-os tenyészbika részpopulációt 114,40 hústenyésztérték index, 25,35 súlygyarapodás tenyésztérték és 1,25 vágási % tenyésztérték jellemzi. Osztrák tarka bikák eredményei szerint a 115-ös hústenyésztérték index 57,1%-os vágási hozamot és 1473 g/n súlygyarapodást jelent (Zuchtdata, 2007).

3. táblázat

A tenyészbika részpopulációk tenyésztértékeinek átlagértéke

Részpopuláció(4)	Hús TÉ(1)	Nettó Súlygyarapodás TÉ(2)	Vágási kihozatal % TÉ(3)
Legjobb 50%(5)	104	-2,26	0,21
Legjobb 40%(6)	106,80	3,90	0,29
Legjobb 30%(7)	109,00	9,37	0,52
Legjobb 25%(8)	111,00	13,61	0,61
Legjobb 20%(9)	111,40	15,61	0,77
Legjobb 10 %(10)	114,40	25,35	1,25

Table 3. The average value of breeding value of subpopulations of sire

Beef merit index(1), Breeding value of daily net gain(2), Breeding value of dressing percentage(3), Subpopulation(4), The best 50 %(5), The best 40 %(6), The best 30 %(7), The best 25 %(8), The best 20 %(9), The best 10 %(10)

A 4. táblázatban foglaltuk össze a vizsgált tulajdonságok korrelációs mátrixát. A testalakulást nem tüntettük fel a táblázatban, mert az összes többi vizsgált tulajdonsággal nem mutatott

érdemi összefüggést. A KTI az izmoltság tenyészértékkel negatív $r = -0,5$ -ös szorosságú összefüggést mutatott. Hasonló nagyságú $r = 0,4-0,5$ pozitív irányú összefüggést tapasztaltunk a ráma tenyészérték és a hús tenyészérték index, illetve súlygyarapodás tenyészérték között. A ráma tenyészérték és az izmoltság tenyészérték között kisebb erősségű, de pozitív kapcsolatot találtam ($r = 0,34$). Természetesen a hús tenyészérték indexet alkotó résztulajdonságok a súlygyarapodás tenyészérték és a vágási % tenyészérték a hús szoros tenyészérték indexszel összefüggésben áll a korrelációs koefficiens értéke $r = 0,90$ illetve $r = 0,78$. A KTI és a hústenyészérték index között nem volt összefüggés.

4. táblázat

Összefüggések (r) a KTI a hústenyészérték és a küllemi tulajdonságok között

	KTI (1)	Ráma TÉ(2)	Izmoltság TÉ(3)	Hús TÉ(4)	Tömeggy. TÉ(5)	Vágási % TÉ(6)
KTI (7)	-		-0,50**			
Ráma TÉ (8)		-	0,34*	0,40*	0,49**	
Izmoltság TÉ (9)	-0,50**	0,34*	-			
Hús TÉ (10)		0,40*		-	0,90***	0,78***
Tömeggyarapodás TÉ (11)		0,49**		0,90***	-	0,52***
Vágási % TÉ (12)				0,78***	0,52***	-

* $P < 0,05$, ** $P < 0,01$, *** $P < 0,001$

Table 4. Relationship among KTI and beef merit index as well as conformation traits

Dual purpose production index(1), Breeding value of frame(2), Breeding value of muscularity(3), Beef merit index(4), Breeding value of net daily gain(5), Breeding value of dressing percentage(6), 7-12 as 1-6.

A hústenyészérték index rangsor és a KTI rangsor között számított rangkorrelációs koefficiens értéke $r_s = -0,24$. Annak ellenére, hogy a teljes állományra tekintve a hús tenyészérték rangsor és a KTI rangsor között – a rangkorreláció eredménye szerint – gyenge az összefüggés, az ábrán jól látható, hogy vannak olyan korrelációtörő egyedek, melyek mind a hús tenyészérték rangsorban mind a KTI rangsorban az első tíz helyen állnak. Az 5. táblázatban foglaltuk össze azoknak a bikáknak a fontosabb jellemzőit (származás, születési dátum), amelyek mindkét rangsorban az első tíz helyen szerepelnek. A származást tekintve Bonyhádi Vallomás Lehel kivételével a többi tenyészbika német, illetve osztrák-tarka bikától származik. A hús tenyészérték index alapján az első helyen álló Bonyhádi Vallomás Lehel apja a bonyhádi tenyésztésű Lehel Renner fia, anyai nagyapja pedig a mindszei születésű Jobb Streif. Mindez jelzi a tenyésztői munka sikerességét, a szelekciós előrehaladást, hiszen az apai és az anyai nagyapa KTI és hústenyészérték indexe 112–114 pontszám között változott, ezt az értéket Bonyhádi Vallomás Lehel jóval felülmúlta.

5. táblázat

A hús TÉ és KTI alapján felállított rangsorban az első tíz között található bikák jellemzői

Rangsor hús TÉ (1)	Hús TÉ (2)	Rangsor KTI (3)	KTI (4)	KLSZ- név (5)	Apa/anyai nagyapa (6)	Születési idő (7)
1	136	6	131	16113 Bonyhádi Vallomás Lehel	Lehel Renner / Jobb Streif	1999
2	122	10	125	15894 Bonyhádi Vidám Husaldo	Husaldo/ Unaf	1998
4	116	10	125	16931 Rádóci Adu Samurai	Samurai/ Horb	2001
5	114	9	127	17367 Ménésbirtok Ajtony Rabatt	Rabatt /Haller	2001
9	109	4	133	16243 Bonyhádi Vince Stramy	Stramy /Zitat	1999

Table 5. Characteristics of sires found in first 10 places in ranks of beef merit index and KTI

Rank of beef merit index(1), Beef merit index(2), Rank of dual purpose production index(3), Dual purpose production index(4), Number and name of sire(5), Sire-maternal grandsire(6), Birth date(7)

6. táblázat

KTI, ráma, izmoltság, testalakulás tenyésztési értéke nagyapánként

Nagyapa(1)	Utód-szám(2)	KTI(3)	Ráma TÉ(4)	Izmoltság TÉ(5)	Testalakulás TÉ(6)
13177 Zitat	2	129,50±3,54	105,50±3,54	92±1,41	108±7,07
14591 Husaldo	4	124±10,10	104,75±2,76	95±7,44	91,25±4,43
14593 Spiro	3	106±7,21	109,67±4,51	98,67±2,31	102,67±2,09
14594 Horst	3	109,33±8,33	108,33±6,03	89,67±0,58	86,33±9,02
15160 Hucki	3	120,33±2,89	118,33±2,31	105±7	98,33±5,86
15654 Samurai	4	128,75±9,00	105,75±5,91	79±10,42	100,50±3,11
15657 Gebál	2	120,50±0,70	99±1,41	99,50±6,36	100±7,07

Table 6. The KTI, the breeding value of frame, muscularity and form according to grandsires

Grandsire(1), Number of progeny(2), Dual purpose production index(3), Breeding value of frame(4), Breeding value of muscularity(5), Breeding value of form(6)

Az 1. ábrán mutatjuk be a KTI genetikai értékének (genetikai trend) alakulását 1991 és 2002-ben született bikák között. Az ábra alapján megállapítható, hogy a KTI csökkenő tendenciát mutat, tehát az 1995 után született bikák KTI értéke kisebb, mint az 1991 és 1995 között született egyedek átlagértéke, de a csökkenés mértéke nem volt szignifikáns.

1. ábra

A KTI genetikai trendje a bikák születési éve alapján

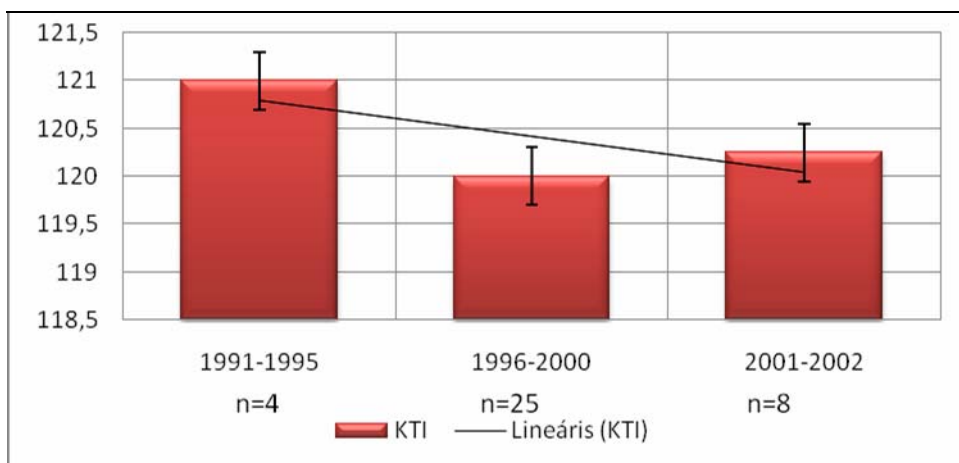

Figure 1. The genetic trend for dual purpose production index according to birth date of sire

A KTI mellett, a ráma tenyészérték genetikai trendje is csökken az 1996 után született bikák esetében. Ellentétes tendencia figyelhető meg az izmoltság tenyészérték genetikai trendjében. Az izmoltság tenyészérték legnagyobb volt az 1996–2000 között született bikák esetében. Ez az érték a 2001 és 2002 között született egyedeknél kisebb, de összességében elmondható, hogy a fiatalabb bikák izmoltság tenyészértéke nagyobb, mint az elődöké. A testalakulás tenyészérték esetében szintén hasonló tendenciát figyelhetünk meg, vagyis 1991-től 2002-ig lineárisan növekszik a testalakulás tenyészértéke. Polgár és mtsai. (1997) 1977-től 1990-ig nyomon követték magyar tarka és holstein-fríz bikák testméreteinek változását. Eredményeik szerint mindkét fajtában az övméret csökkent, a medence alakulása kedvezőtlenné vált, mivel a far hosszúság csökkent és szűkebb lett a farszélesség is. A testméretek ezen változása jól jelzi a tejirányú szelekció hatását a küllemre. Bodó és mtsai. (2000) is felhívják a figyelmet a küllemi bírálat fontosságára, ugyanis ennek alapján jól lehet a hústermelésre következtetni mind az STV mind az ITV során okszerűen elvégzett bírálat adataiból. A hús tenyészérték index (2. ábra) mellett, a nettó súlygyarapodás és a vágási % tenyészértéke is növekvő tendenciájú. Az egyes időszakok között nincsenek szignifikáns eltérések. Míg a hústenyészérték és a nettó súlygyarapodás tenyészértéke a fiatalabb bikáknál egyre nagyobb, addig a vágási % tenyészérték a 2001 és 2002 között született bikák esetében visszaesett a 1996–2002 időszakhoz képest. Az 1991 és 2001 között született osztrák tarka bikák a hústenyészértéke lassan emelkedik, ez annak köszönhető, hogy a nettó súlygyarapodás tenyészérték is nőtt, ugyanakkor a színhúsarány és az EUROP tenyészérték csökkenő tendenciát mutat (Zuchtdata, 2007).

2. ábra

A hús tenyészték index (hús té) genetikai trendje a bikák születési éve alapján

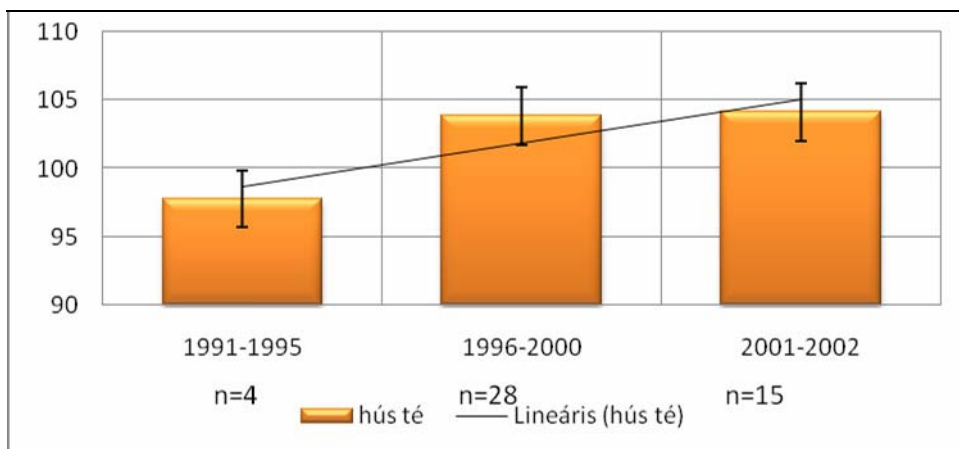

Figure 2. The genetic trend for beef merit index (hús té) according to birth date of sire

1991 és 1995 között Bonyhádon, Kocséron, Mezőhegyesen és Tevelen, 1996 és 2000 között az előbbieken kívül Jákon és Mindszenten, 2000 után pedig hat tenyésztetben állítottak elő ITV-ben indított bikát, mely rendelkezett KTI-vel és küllemi tenyészértékkel is. A bika-előállító tenyészet hatását vizsgálva megállapítható, hogy nem volt szignifikáns hatása egyik vizsgált tulajdonságra sem. A legjobb KTI átlagot a bika-előállító tenyészetek közül a 2001–2002-ben született kocséri bikák érték el. A legjobb eredményt ráma, izmoltság és testalakulás vonatkozásában egy mezőhegyesi tenyésztésű bika (Ménésbirtok Ajtony Rabatt) érte el. A hús tenyészérték index vonatkozásában a legjobb 1991–1995 között kocséri és mezőhegyesi tenyésztésű bikák voltak azonos 106 pontszámmal. Az 1996 és 2000 között született bikák közül a teveli tenyésztésű egyedek rendelkeztek a legjobb hústenyészértékkel és súlygyarapodással is. Ettől az értéktől nem sokkal maradtak le a bonyhádi tenyésztetből származó bikák hústenyészértéke. 2001-nél fiatalabb évjáratban az egyházasrádóci (Rádóci Adu Samurai) és hódmezővásárhelyi (Vásárhelyi Ákos Spiro) egyedek bizonyultak a legjobbnak (megbízhatóság: 67%), az utóbbi a vágási %-ban, míg az előbbi a hús és súlygyarapodás TÉ-ben.

Ivadékvizsgálatban a legnagyobb számban Samurai és Husaldo utódok vannak jelen. A kettő vagy több utóddal rendelkező apák fiai közül a Zitat apaságú utódok voltak a legjobbak a KTI és testalakulás tenyészérték vonatkozásában (6. táblázat). Husaldo nevű tenyészbika Németországból került hazánkba a magyar tarka tej és hústermelőképességének javítására, mind hús és mind a tej tenyészértéke 122 (Füller és mtsai., 2002). A legnagyobb a hústenyészértéke és vágási % tenyészértéke Bonyhádi Vidám Husaldoé, míg a legjobb a nettó súlygyarapodás tenyészértéke Rabatt utódnak (Ménésbirtok Ajtony Rabatt). A Rabatt utódok rendelkeznek a legjobb hústenyészérték és nettó súlygyarapodás tenyészérték átlaggal. A legjobb vágási % tenyészértéket a Hucki utódok érték el. Az apák hatása tehát szignifikánsnak bizonyult a KTI, a ráma, az izmoltság és a testalakulás esetében.

KÖVETKEZTETÉSEK

Összességében az eredmények alapján elmondható, hogy a hústenyészérték bevezetése a magyar tarka fajtában nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy tenyészbikák hústermelőképességével kapcsolatos értékmérő tulajdonságairól pontos információval rendelkezünk. Ezen információk ismeretében a tenyészcélnak megfelelő tenyészbika kiválasztásával a tenyésztők nagyobb genetikai előrehaladást tudnak elérni, így növelve a fajta versenyképességét.

IRODALOM

- Bodó I., Szabó F., Tózsér J., Komlósi I. (2000): Fajta, típuskérdés és korszerű tenyésztési, tenyészértékbecslési eljárások a húsmarhatenyésztés szolgálatában. *Állattenyésztés és Takarmányozás*. 49. 6. 525-538.
- Füller I., Polgár J.P., Harmat Á., Húth B., Lengyel Z. (2002): Beszámoló a hús ITV-eredményeiről. *Magyartarka*. 12. 10-11.
- Füller I. (2007): Munkabeszámoló az Egyesület 2007. évi tevékenységéről. www.magyartarka.hu
- Harmat Á. (2001): A hústenyészérték bevezetése. *Magyartarka*. 1. 5.
- Húth B., Füller I. (2006): A magyartarka tenyésztés helyzete és jövőbeni perspektívái. *Állattenyésztés és Takarmányozás*. 55. 57-58.
- Magyartarka Tenyésztők Egyesülete (1999): A magyartarka fajta tenyésztési programja, Kocsér
- Magyartarka Tenyésztők Egyesülete (2002): A magyartarka fajta tenyésztési programja, (szerk: Füller I.) Kocsér
- Pichler, R. (2005): Fleckvieh Austria – fit für die Zukunft. Proc of the 26th Congress of the European Simmental Federation. 32-42.
- Polgár, J.P., Szűcs, E., Szabó, F. (1997): Auswirkungen einer milchbetonten Selektion auf die Wachstumsintensität und den Körperbau von Jungbullen der Rassen Holstein-Friesian und Ungarisches Fleckvieh (Kurzmitteilung). *Archiv für Tierzucht*. 40. 6. 505-510.
- Schweizerischer Fleckviehzuchtverband (2007) Zuchtwertschätzung Fleischleistung. *Zuchtwertschätzung*. 12-13.
- Stefler J. (2004): A funkcionális tulajdonságok szerepe a modern szarvasmarhatenyésztésben. *Magyartarka*. 10-12.
- Zuchtdata (2007): Zuchtwertschätzung beim Rind, Grundlagen, Methoden und Modelle. (ZuchtData EDV-Dienstleistungen GMBH, Wien.)

Levelezési cím (*Corresponding author*):

Holló Gabriella

University of Kaposvár, Faculty of Animal Science

H-7401 Kaposvár, P.O.Box 16.

Kaposvári Egyetem, Állattudományi Kar

7401 Kaposvár, Pf. 16.

Tel.: 36-82-502-000, Fax: 36-82-502-020

e-mail: hollo.gabriella@sic.hu